

# BİR TEPKİ BİÇİMİ OLARAK YENİDEN YAZMAK: METİNLER ARASI İLİŞKİLER BAKIMINDAN “KIŞ HİSLERİ” VE “ELHÂN-I ŞİTÂ”

Yasin Yavuz

- Ömer Seyfettin, Türk edebiyatının en önemli hikâye yazarları arasında yer alır. Realist tarzda yazdığı büyük, küçük yüzlerce hikâye ve romanıyla o; edebiyatımızda ciddi bir değerdir. Bunun yanında Ömer Seyfettin’in önemli bir eleştirmen kişiliği de vardır. Çeşitli gazete ve dergilerde yazdığı eleştiri yazıları, dönemin dil ve edebiyat anlayışına yön verecek kadar etkilidir. Ömer Seyfettin, dönemin sosyal şartlarının bir gereği olarak ortaya çıkan Türkçülük akımının bir yansıması olan “Yeni Lisan” düşüncesinin de en ateşli savunucularındandır. Bu hareket, bilindiği üzere, dilde sadeleşme düşüncesini önceleyerek millî edebiyat vücuda getirmek isteyen bir girişimdir. Orhan Okay’ın (2016: 165) deyiimiyle bu hareket, kısa zamanda taraftarlarının bile ummadığı düzeyde başarıya erişmiş fakat ruh itibarıyla istenilen olgunluğa erişememiştir. O, düzyazılarında da bu hareketin karşıtlarıyla mücadele etmiştir. Bu mücadele, kimi zaman açık bir yazı ile kimi zaman da güçlü bir istihza ile olmuştur. İlki onun eleştirmen kişiliğinin, ikincisi ise hikâyeci / romancı kimliğinin ürünleridir. Bunlara ek olarak Ömer Seyfettin, nazımda da hayli üretkendir.

İlk şiirlerini *Mecmua-i Edebiye*, *Türk Sözü*, *Âşîyan*, *Bahçe*, *Diken*, *Çocuk Bahçesi*, *Halka Doğru*, *Tanin*, *Türk Yurdu*, *Malumat* ve *Genç Kalemler* gibi pek çok süreli yayında yayımlayan Ömer Seyfettin’in, “Yeni Lisan” düşüncesine uygun eserler verdiği söylenebilir. O, ironik bir dille eleştirmeyi ve eleştirirken de bir edebiyat anlayışı ortaya koymayı pek seven bir şahsiyettir. Bilge Ercilasun (2010: 73), onun eserlerinde göze çarpan ortak unsurların başında kuvvetli bir hicvin geldiğini belirtir. Genel olarak hiciv ise “insanlara yönelik bir saldırı aracı; hedef aldığı nesneyi yiyerek veya küfür yoluyla<sup>1</sup> yıkmayı amaçlayan ve

1 Ahmet Hâşim de benzer bir söylemle kendisine yöneltilen eleştirileri “[d]üşünüş ayrılığından dolayı hakaret, öteden beri bizde kullanılan aşınmış bir silâhtir ki, şerefsiz bir miras hâlinde, aynı cinsten kalem sahipleri arasında

şiiir şeklinde ifadesini bulan bir sanattır” (Apaydın, 1993: 18). Ömer Seyfettin’in hicvi ise en azından yazınsal eserlerinde, geleneksel hicvin dışındadır. O, tıpkı Ziya Paşa’nın *Zafernâme*’de yaptığı gibi hicvini incelikle kullanır. Bu çalışmanın konusu ise Ömer Seyfettin’in “Kış Hisleri” şiiiri ile Cenab Şahabeddin’in “Elhân-ı Şitâ” başlıklı şiiiri arasındaki ilişkinin bir metinler arasılık çeşidi olarak yeniden yazım çerçevesinde incelenmesidir.<sup>2</sup> Her iki şiiirin en önemli noktası, temalarıdır. İki şair de “kar” temalı bir şiiir yazmışlardır. Ancak Ömer Seyfettin şiiirini, Cenab Şahabeddin’in şiiirinden farklı olarak çok daha sade ve anlaşılır bir dille yazmıştır. Şiiirine, “yeni lisan’la” alt başlığını düşen Seyfettin, Cenab Şahabeddin’in ağır diliyle oluşturduğu şiiirini yeniden yazarak âdeta sade bir dille de kar şiiiri yazmanın mümkün olduğunu kanıtlamak ister. Ömer Seyfettin; bu tekniği yalnızca şiiirlerinde değil, hikâyelerinde de kullanmıştır. Serkan Özdemir, Ömer Seyfettin’in hikâyelerini metinler arasılık bakımından detaylıca tahlil etmiş ve hikâyelerdeki çağrışımları, bir kaynak olarak tarihin yeniden yazımını, alıntıları, ana metinsel ve üst metinsel işlevleri açıklamaya çalışmıştır.<sup>3</sup> Özdemir’in bu çalışmasından hareketle Seyfettin’in hem nazım hem de nesirde metinler arası ilişki kurduğu söylenebilir. Bu çalışmada onun “Kış Hisleri” şiiirinin “Elhân-ı Şitâ” ile olan ilişkisi bir metinler arasılık yöntemi olan yeniden-yazma açısından irdelenecektir. Her iki şiiir arasında, önemli benzerliklerin yanı sıra farklılıklar da mevcuttur. Çalışma, her iki şiiir arasındaki alışverişi bu yönleriyle incelemeyi ve Ömer Seyfettin’in amacını açıklamayı amaçlamaktadır.

*batndan batna intikal eder*” (Enginün - Kerman, 2018: 61) diyerek eleştirirken -pek uygun bir biçimde olmasa da- hicvin daima var olduğunu söyler.

- 2 Metinler arasılık, Kubilay Aktulum’un (2007: 17) deyiimiyle 1960’lı yılların sonlarından başlayarak her yazınsal incelemenin zorunlu bir aşaması olarak görülen ve iki ya da daha fazla metin arasındaki alışveriş veya söyleşim biçimi olarak tanımlanan bir metottur. İlk defa Julia Kristeva tarafından ortaya atılmıştır. Kristeva, kavramı “her metin bir alıntılar mozaği gibi oluşur, her metin kendi içinde başka bir metnin eritilmesi ve dönüşümüdür.” (Kristeva’dan alıntılan Aktulum, 2007: 41) olarak tanımlar. Bu tanıma göre metinler arası ilişkide, ana-metin ve gönderge-metin biçiminde iki farklı metinden bahsetmek gerekir. İlişki; gönderge-metin, ana-metni yorumlaması, onu tekrar etmesi yahut yeniden yazması ile kurulabilir. Bu ilişki, farklı biçimlerde kurulabilir. Bunlardan bir tanesi de yeniden yazmadır. Yeniden yazma; genel olarak hangi türden olursa olsun önceki bir metnin onu taklit eden, dönüştüren, açık ya da kapalı bir biçimde ona gönderen bir başka metinde yinelenmesi olarak tanımlanır. Bu işlem, esasında bir dönüştürme, yeni anlam olanakları yaratma işlemidir (Aktulum, 2007: 236; Aktulum, 2006: 160). Burada gönderge-metin, ana-metinden aldığı anlamsal yahut biçimsel parçalarla yeni bağlamda farklı bir anlamı kurgular.

- 3 Ömer Seyfettin’in hikâyeleri üzerine yapılan bu çalışma için bk. Serkan Özdemir, *Metinlerarasılık Yöntemleri-Ömer Seyfettin’in Hikâyeleri*, DBY, İstanbul 2017.

## Kış Üzerine Nağmeler: “Elhân-ı Şitâ” ve “Kış Hisleri” Şiirleri

Bahtiyar Aslan (2013: 2); Nihad Sâmî Banarlı’dan hareketle eski şiirimizde kış mevsiminden çok az bahsedildiğini söylerken bu durumu, eski Türk hayatında kışın şiir söyletmeyecek kadar zorlu bir mevsim olmasıyla açıklar. Modern Türk edebiyatında ise doğanın doğa olarak şiirde yerini bulduğu ilk örnekler, Abdülhak Hâmid Tarhan’ın *Sahra*’sında mevcuttur. Hâmid’den ya da II. Kuşaktan önce Türk şiirinde doğa âdeta yoktur. Doğaya ait, doğayı çağrıştıran bir takım imgeler, göstergeler olabilir ama bunlar, büyük ölçüde başka şeylerin göstergesi yahut imasıydı. Hâmid’den sonra da Servet-i Fünun şairleri doğayı gerçekçi bir biçimde şiire taşımıştır. Modern Türk edebiyatında kar temalı şiirler ise bu yönelimin en sık rastlanan örneklerindedir. Bu şiirler içinde en bilineni ise Cenab’ın “Elhân-ı Şitâ”sıdır.

Cenab’ın bu şiiri, “bir kış manzarasının ve bu manzaranın asli unsurunu oluşturan kar yağışlarının tasvirinden ibarettir” (Akay, 1998: 243). “Elhân-ı Şitâ”; işleniş biçimi, dili ve ritmi bakımından Cenab’ın şiirleri arasında, onun sanatını en iyi temsil eden manzumesidir. Cenab burada, “şekil, ahenk, kompozisyon ve imajlar birbirleriyle alakalı tam bir birlik vücuda getiriyor” (Kaplan, 2017: 398). Yağan kar da bunu desteklemektedir. Karın yağış biçimi ile şiirin temposu arasında bir ilişki vardır; kar kimi zaman artar kimi zamansa azalır. Cenab, yağan karı yaşanan bir doğa olayı olarak değil, seyredilen bir manzara olarak sunar yani Cenab, musiki ile birlikte resmi de aramıştır. Bu pitoresk tavır, onun şiirlerinde daima önemli bir unsur olarak belirir. “Elhân-ı Şitâ”da da pitoresk figürler farklı bir ritim ve armoniyle sergilenir.<sup>4</sup> Cenab bunu, oldukça ağır bir dil ve karışık ancak orijinal terkiplerle başarır. “Ruh hâllerine renk veren, renkleri ruhileştiren, ihsasları birbirine karıştıran bu terkipler yüzünden Cenab, dekadanlıkla itham edilmiştir”<sup>5</sup> (Kaplan, 2017: 398). Onu kullandığı dil sebebiyle eleştiren bir başka isim ise Ömer Seyfettin’dir.

“İstanbul Türkçesi Hangisidir II” başlıklı yazısında, “Cenâb Beyefendi konuşurken şüphesiz Türkçeyi kullanır. Fakat onun itikâdınca edebiyatta milletin kullandığı sevk-i tabiiimizde yaşayan kelimeler ve millî edâ kıymetsizdir.” (Ömer Seyfettin, 2018: 391) diyen Ömer Seyfettin, onun konuşma dili ile şiir dili arasındaki farklılığına dikkat çekmiştir. Aynı yazısında Ömer Seyfettin (2018: 391), diğer milletlerde konuşma lisanıyla yazı lisanı arasında bir fark olmadığını belirtirken şairler arasındaki farkın, yalnızca üslup düzeyinde olabileceğini söyler. Ona göre, örneğin Hugo, tamamen Fransızca kelimeler barındıran bir şiir yazar. Bu şiirin manasını muhtemelen pek çok Fransız anlayamaz ama kelimelerin ayrı ayrı manası bilinir. İşte Seyfettin, Cenab’dan bunu bekler.

4 Şairin, şiirlerindeki pitoresk yapı için bk. Mehmet Kaplan, “Cenab Şahabeddin’in Şiirlerinde Pitoresk”, *Türk Edebiyatı Araştırmaları I*, Dergâh Yay., İstanbul 2016, s. 385-400.

5 Bu konuyla ilgili yapılan incelemeye şu kaynaktan ulaşmak mümkündür: Fazıl Gökçek, *Bir Tartışmanın Hikâyesi: Dekadanlar*, Dergâh Yay., İstanbul 2017.

Ona göre üslup farklı olabilir. Hiçbir şairden herkesin anlayabileceği düz bir şiir yazmasını beklemeyiz. Sadece “Türkçe” kelimeler ihtiva etmesini arzular. Bu şekilde de pekâlâ şiir yazılabileceğini ifade eden Ömer Seyfettin, Cenab’ınkine benzer bir şiiri de kendisi yazar. ‘Kış Nağmeleri’ olarak günümüz Türkçesine aktarabileceğimiz “Elhân-ı Şitâ”ya karşılık, “Kış Hisleri” şiirini “yeni lisanla” alt başlığıyla yazarak bu eylemi söyleme döker.

“Kış Hisleri”, “Elhân-ı Şitâ”ya göre karın yağışını güzel bir doğa olayı olarak aktaran bir şiir değildir. Seyfettin, bu şiirinde karı olumsuz yönleriyle öne çıkarırken baharı önceleyen bir söyleme sahiptir. Ayrıca “Kış Hisleri”nde, dönüp duran bir aruz biçimi yoktur. Onun ölçüsü sabittir. Buna karşılık her iki şiir arasında önemli benzerlikler vardır. Bu benzerlikler, Ömer Seyfettin tarafından bilinçli bir şekilde sağlanmıştır. Seyfettin, konuşulan lisanla da güzel bir kış şiiri yazılabileceğini kanıtlamak isterken oldukça başarılı bir yeniden yazım örneği verir. Şair, “Elhân-ı Şitâ”yı gözden geçirip yeniden yazarken biçimsel ve anlamsal dönüşümler de oluşturur. Her iki şiir arasındaki benzerliklere değinilirse ilk olarak ölçüyle başlanabilir. Mehmet Kaplan (2016: 107), “Elhân-ı Şitâ”da Cenab’ın üç defa vezni değiştirdiğini söyler. Bunlardan bir tanesi de “benzeyen, ortak” (İpekten, 2013: 255) anlamına gelen muzâri bahrinin “mef’ûlü fâilâtü mefâilü fâilün” kalıbıdır. Bu kalıp, “Elhân-ı Şitâ”da yalnızca belli bir bentte bulunurken “Kış Hisleri”nin bütününde kullanılmıştır. “Kimi yapıtların izlekleri dönüştürülüp, yapıları yeni bir metne uyarlanabilmekte ya da yazının özellikleri yeni bir bağlama aktarılabilir” (Aktulum, 2006: 160). Farklılığa rağmen benzer kalıbın kullanılması ve aynı izleğin dönüştürülmesi buna bir örnek olarak görülebilir.

Öte yandan, yine az evvel bahsedilen yazısında Ömer Seyfettin (2018: 391), Cenab’ın ‘pencere’ kelimesini bilmesine rağmen Farsça *revzen* sözcüğünü kullandığını ifade eder. Ona göre, halk bu kelimenin manasını ve hatta nasıl telaffuz edileceğini bile bilmez. Şaire göre Cenab Şahabeddin, ‘pencere’ yerine *revzen* diyerek Türkçeye gereken önemi vermez. Onu bir nevi hakir görür. Bunu çeşitli yazılarında dile getiren şair, artık aynı konuyu uygulayarak da ifade etmekten de geri kalmaz. Cenab’ın *şükûfeler* yahut *ezhar* olarak söylediğine ‘çiçek’, *berfe* ‘kar’, *sefîde*’ye ‘beyaz’, *kulûb*’a ‘kalpler’, *tûde*’ye ‘yığın’, *ferdâ*’ya ‘yarın’ ve son olarak da *lâneler*’e ‘dalları’ demeyi tercih eder. Böylece “milliyetsiz ve uydurma” (Ömer Seyfettin, 2018: 309) olan lisan yerine Türkçeyi yani asıl lisanı koyar. “Asıl lisan, yaşayan, yani konuşulan lisandır. Milletın manasını bilmediği, anlamadığı lisan ölüdür” (Ömer Seyfettin, 2018: 353). Ömer Seyfettin’e göre Cenab Şahabeddin, ölü bir dilin mirasçılığını yapmıştır. İşte Seyfettin, bunu yıkmak istemiştir. Ayrıca bunu yaparken de öyle bitmez tükenmez terkipleri kullanmaz. Ömer Seyfettin, şiiri her noktada halkın anlayabileceği düzeye çeker. Şair, “Elhân-ı Şitâ”nın dilinde az da olsa halkın anlayabileceği kelimelerin karşısına da benzerini koyar. Ufak-küçük ve cıvıltı-nağme benzerlikleri buna örnek olarak verilebilir. Ayrıca Cenab’ın “kebûterler”ine karşı köpeği koyarken keleşek yerine de karga der. Cenab’ın yumuşak ve pozitif çizgisine

karşı sert ve negatif bir kar manzarası çizer. Bu, anlamsal dönüşümün bir parçasıdır. Bunlarla birlikte zamansal göstergeler de benzerlik gösterir. Cenab'ın "an"ı Ömer Seyfettin'de de mevcuttur. Hatta zaman, bununla birlikte Ömer Seyfettin'de son nefes olarak da belirir. Esasında her iki şair de zamanın belli bir noktasına odaklanır. Onlarındaki dağınık, çok yönlü bir zaman değildir.

Dönüşümün bir başka durağı ise farklı bir teknik boyuttur. Mehmet Kaplan (2016: 107), "Elhân-ı Şitâ"daki musiki ve hareket unsurlarından birinin de anjambman tekniği olduğunu ifade eder. Gerçekten de bu teknik onun bu manzumesinde bir leitmotiv gibi devamlı olarak kendini gösterir:

*Sen açarken çiçekler üstünde  
Ufacık bir çiçekli yelpâze (Cenab Şahabeddin, 2018: 188)*

Ömer Seyfettin de aynı tekniği Cenab Şahabeddin kadar sık kullanmıştır:

*Donmuş büyük, küçük dereler! Her taraf beyaz  
Karlarla, örtülüdür, ner'de şimdi yaz? (Ömer Seyfettin, 1972: 28)*

Ömer Seyfettin, "Elhân-ı Şitâ"yı yeniden yazmıyor olsaydı bu durum normal karşılanabilirdi çünkü Türk edebiyatında pek çok isim bu tekniği kullandı. Ancak iki şiir arasındaki alışveriş dikkate alınınca tekniğin kullanımı sıradan olmaktan çıkar. Her iki şair de mısra da anlamı tek dizede tamamlamaz. Bu kullanım, Kaplan'ın da belirttiği gibi, hareket ve musiki unsurudur. Kaplan, "Elhân-ı Şitâ"daki kuvvetli bir musiki unsuru olarak da tekrarları öne çıkarır. Onun deyişleriyle "Elhân-ı Şitâ'da daha incelikli bir musiki vardır ki, o da ünsüzlerin tertibi ile elde olunmuştur. Şiirde âdeta 'lâ' sesini veren kelime 'kar'dır. Seçilen kafiyelerden büyük bir kısmı ona uyuyor: 'Arar, ağlar, kuşlar, yuvalar, kovalar, uçarlar'. Mısraların içi 'r' sesini ihtiva eden birçok kelimelerle kaynaşır: lerze, serd, kebuter, bahar, derin, yeri, rîşe, mürde, düşer, dallar, ser-teser, tüyler' ilh." (Kaplan, 2016: 108) Aynı durum Ömer Seyfettin'de de vardır. Onun şiirinde "r" sesinin olmadığı tek bir dize dahi yoktur: "Sisler, uyur, hav-lar, rüzgâra, serseri, mezârın, karlarla, örtülür, dereler, çıkar, kuru, vardır, uçar, bahârını, eyler, âvâre, dallarda, haykıran ve soğuklar" gibi daha pek çok kelime örnek olarak verilebilir. Hatta Ömer Seyfettin'de "r" sesinin daha baskın olduğunu söylemek bile mümkündür. Dolayısıyla ses düzeyinde görülen benzerlik, her iki şiir arasındaki alışverişini kuvvetlendiren bir unsur olarak öne çıkar.

Ömer Seyfettin, "Elhân-ı Şitâ"yı oldukça iyi analiz etmiş ve bu manzumeyi yeniden yazarken her noktayı incelikle düşünmüştür. Sıfat kullanımı da bunlardan biridir. "Servet-i Fünuncular, klasik edebî sanatlardan başka, bilhassa sıfatlar vasıtasıyla varlığın rengini ve manasını değiştirirler" (Kaplan, 2016: 108). Cenab'ın bu şiirinde söz konusu durum var olması bir yana, başattır. Bu durum, elbette Ömer Seyfettin için de geçerlidir.

*Çıplak ağaç, kadidlerinde siyah, kırık  
Kalbler gibi duran yuvalar boş ve hep yıkık (Ömer Seyfeddin, 1972: 29)*

dizelerinde böyle bir durum söz konusudur. Ayrıca yine Kaplan, Cenab'ın "rûh-ı kâinat" dediği şey ile antropomorfizmi işaret eder. Antropomorfizm, Cenab'ın kâinatın ruhuna karşılık uyuyan köyü ve "kuru dallarda haykıran / Çirkin sadâlı fırtına" (Ömer Seyfettin, 1972: 29) ile Ömer Seyfettin'de de görülür.

Buraya dek izah edilen her parça iki şiir arasındaki alışverişi açıklamaya yetecek ölçüdedir. Bu benzerlikler; Ömer Seyfettin'in muzip bir oyunu olmaktan çok öte, bir felsefenin, düşüncenin uygulamadaki hâlidir. Ona göre, "[e]debiyatta Arap, Acem, Frenk ruhu kaynaşıyor, Türklük kör ve sağır bir şuursuzluk içinde kaybolup gidiyordu" (Ömer Seyfettin, 2018: 308). Şair; eleştirdiklerinin yetersiz kaldığı noktalarda, biraz da karakterinin getirdiği ince bir istihzayla uygulamaya da geçerek bu yitişi durdurmak ister. Ömer Seyfettin'in hikâyelerinde bu durum oldukça olağanken şiirlerinde görülmesi bir farklılık olarak öne çıkmıştır. Şair, Cenab'a paralel yazdığı bölümlerin dışında aykırı durduğu noktalarla da tepki göstermektedir.

Yukarıda, Cenab'ın pozitif kar manzarasına karşılık Ömer Seyfettin'in negatif bir tablo çizdiği ifade edilmişti. "Ömer Seyfettin, 1908'den sonra yazdığı bazı şiirlerinde tabiat konusunu da işlemiştir. Tabiat onun şiirlerinde farklı görünümleriyle karşımıza çıkar. Özellikle ilkbahar ve kış vazgeçemediği mevsimlerdenir. Bu açıdan bakıldığında en başarılı şiiri 'Kış Hisleri'dir" (Koçakoğlu, 2008: 72). Ancak karamsar tablo, şiirin henüz ilk dizelerinde kendini göstermektedir:

*Sisler ve karların şu beyaz, mâtemi, soğuk  
Hüznü içinde sanki uyur köy... Boğuk, boğuk.*

*Havlar uzakta, rüzgâra bir serseri köpek!  
Altında ölmeden bu mezârın eğilmemek*

*İster gibi duran bacalardan çıkar bu ân  
Bir son nefes hayalini pek andıran duman... (Ömer Seyfettin, 1972: 28)*

Ömer Seyfettin'in burada çizdiği tablo Cenab'ınki gibi beyaz olmasına karşın oldukça soğuk ve kötümserdir. "Uzakta köpekler ulumakta, bacalardan dumanlar yükselmektedir. Ancak karanlığı boğacak bir aydınlık gibi elbet buzlar çözülecek, bahar, pembe, yeşil ziyalarıyla doğacaktır" (Koçakoğlu, 2008: 72). O, her yerin yeşilleneceği "yeni bir hayatı" (Ömer Seyfettin, 1972: 29) terennüm eder. Ancak;

*Penbe, yeşil ziyalar içinde doğar bahâr!  
Lâkin benim bu ruhumun üstündeki mezar*

*Asla yıkılmaz, öyle kalır... Bilmem âh, neden  
Bir kış onun baharını örter müebbeden... (Ömer Seyfettin, 1972: 29)*

dizelerinde bu yeni hayatın, taze baharın kendisi için pek bir anlamı olmadığını imler. O; tıpkı bir Servet-i Fünûn şairi gibi, oldukça karamsar ve hüznülü bir tablo çizer. Bedia Koçakoğlu (2008: 72), şairin tabiatı ele aldığı hemen her

şiiirinde bu hüüzünlü tablonun olduğunu ifade eder. Ona göre Ömer Seyfettin, doğayı ele aldığı şiiirlerinde ümidin karşıısına yeis duygusunu koyar. Bu terci-hinde kişisel yaşantısının da ciddi tesiri vardır. Bu tablo her iki şiiir arasındaki en önemli farklardan biridir.

Öte yandan, Ömer Seyfettin'in "Elhân-ı Şitâ"yı yeniden yazmasının çeşitli ne-denleri vardır. Bu nedenlerin başında ise şairin Cenab Şahabeddin'i iyi bir şair olarak görmesi gelmektedir. Ömer Seyfettin, Cenab'ın şairliğini sorgulamaz ve cidden güzel şiiirler yazdığını düşünür. Ancak bir Yeni Lisan taraftarı olarak onun dil bahsindeki tutumunu eleştirir. Üstelik Cenab Şahabeddin; bu, gün-lük konuşma dilinden uzak üslubunu fikrî yazılarda da sürdürmüştür (Polat, 2020a: 9). Dolayısıyla Ömer Seyfettin için onu, her ne kadar beğeniyor olsa da eleştirmek kaçınılmazdır. Zira o, henüz şairliğinin ilk dönemlerindeyken ken-disini dahi eleştirmiştiir. "İlk şiiirlerinin yayımlandığı *Mecmua-i Edebiye* yazı-hanesinde bir arkadaşı, onu, Tevfik Fikret'le tanıştıır. Yeni şiiirlerini Fikret'e gösterir ve nasıl bulduğunu sorar. Fikret, nazik, kibar bir adam. Şiiirleri beğendiğini söyler. Ömer Seyfeddin'in muzipliği tutar: 'Heyhat, beyefendi!' der, 'Bunlar gayet fena şeyler! Çünkü manasını kimse anlamaz.'" (Polat, 2020b: 5) Ömer Seyfettin; eleştirdiği bu eski sözcükleri, Yeni Lisan'ın ilk başlığı olan "Eski Lisan"daki yazısında "Nedir?" diye tek sözcüklük soruya verdiği yanıt-la tanımlar: "Asla konuşulmayan, Latince ve İbrance gibi yalnız kendisiyle meşgul olanların zevk ve idrakine taallük eden bir şey!.." (GKD, 2014: 75<sup>6</sup>). Bu cümle gayet mühimdir çünkü "Osmanlıcayı Latince ve İbrance gibi ölü dil-lerle özdeşleştiren, dolayısıyla onu yok sayan bu karşılıklı kullanılan *asla* ve *şey* sözleri, bildirgenin, manifest tavrını oldukça sert bir üslupla uygulamaya dökeceğinin ilk işaretleri olması bakımından önemlidir" (Sazyek, 2012: 121). İşte "Kış Hisleri" de bu tavrın bir sonucu olarak okunmalıdır. Onun kullandığı "yeni lisan'la" ibaresi ve eylemi, hem dil hem de edebiyat tarihimiz için oldukça önemlidir.

Bu hususta dikkate değer başka bir şey var ki o da Yeni Lisan taraftarları ara-sında aynı ibare ile şiiir yazan farklı bir şairin de olmasıdır. Bu şair, Ali Canip Yöntem'dir. Şiiir ise "Gecelerimiz". Bu şiiir, "üçlüklerle yazılmış uzun bir şiiirdir. Canip bu manzumede alegorik olarak ifade edilmiş olan tabiat ile duyguları arasında kurduğu ilişkiyi dile getirir" (Filizok, 2001: 4). Tahsin Yaprak (2019: 92) da "Yeni Lisanla" ibaresine dikkat çekerek "Gecelerimiz"de sade bir dil kul-lanılmasını, şairin özel bir çabasının ürünü olarak görür. Bu durum, her iki şa-irin aralarında bunu dile getirip müşterek bir biçimde uygulayarak farkında-lık yaratmanın peşinde olabileceği ihtimalini akla getirir. Zira Ömer Seyfettin, "Ey Aşk" şiiirini de aynı ifadeyi kullanarak sade bir lisan ve aruz ile yazmıştır. Ancak bu kullanımda bir devamlılık olmaması az evvelki düşüncenin en zayıf tarafıdır.

6 *Genç Kalemler*, C 2, S 1 (9), 11 Nisan 1911, s. 1. Bu çalışmadaki alıntılar ise şu kaynaktan yapılmıştır: *Genç Kalemler Dergisi*, (Haz.: İsmail Parlatır - Nurullah Çetin), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2014.

Özetlenirse Ömer Seyfettin, muzip bir biçimde kendi düşüncesine aykırı olan bir şiiri felsefesine uygun bir şekilde yeniden yazmış ve aynı temanın Yeni Lisan ile de terennümünün mümkün olduğunu ispat etmek istemiştir. Eğer Ömer Seyfettin başarırsa “herkesin okuyup anlayacağı gibi şeyler yazılacak, Türklerin de bir edebiyatı olacak, Türkler de kendi dilleriyle iftihar edeceklerdi” (Ömer Seyfettin, 2018: 332). Öyle de oldu. Yeni Lisan, az zamanda büyük yankı uyandırmış ve çok ciddi bir başarı elde etmiştir. Bu başarının oluşmasında Ömer Seyfettin’in bu ve benzeri tavırlarının büyük etkisi olduğu muhakkaktır. Ayrıca Ömer Seyfettin’in bu eleştirel tavrı saplantı biçiminde değildir. Onun “yanlış yol”dan dönenleri ayrıca takdir ettiği de bilinir. Nâzım Hikmet Polat (2020a: 12) da Servet-i Fünûn’un önemli kalemlerinden Mehmed Rauf’un Farsça tamamlama tutkusundan kurtulduğunda Ömer Seyfettin’in beğenisini kazandığını ifade eder. Bütün bunlar, Ömer Seyfettin’in girdiği polemiklerde amaçsız olmadığını ve düşüncesine taraftar toplama gayesi güttüğünü göstermektedir. Benzer ve farklı noktalarıyla ifade edilmeye çalışan şiirdeki tavır da buna örnektir. Sonuç olarak tekrar ifade etmek gerekirse dönüştürülen, yeniden yazılan gönderge-metin ve taklit edilen ana-metin arasındaki ilişki, bir dil meselesinin muzip bir uygulamalı izahıdır. Bu, Ömer Seyfettin’in hem felsefesine hem de mizacına uygun bir girişimdir.

### Kaynaklar

- Ahmet Hâşim, “Şiir Hakkında Bazı Mülâhazalar”, *Bütün Şiirleri*, Haz.: İnci Enginün vd., Dergâh Yay., İstanbul 2018, s. 61-67.
- Akay, Hasan, *Cenab Şahabeddin’in Şiirleri Üzerine Stilistik Bir Araştırma*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1998.
- Aktulum, Kubilây, *Metinlerarası İlişkiler*, Öteki Yayınevi, İstanbul 2007.
- , “Yeniden yazmak”, *Frankofoni*, No.: 18, 2006, s. 157-181.
- Apayadın, Mustafa, “Türk Hiciv Edebiyatında Ziya Paşa”, (Basılmamış Doktora Tezi), Çukurova Üniversitesi, Adana 1993.
- Aslan, Bahtiyar, “Elhân-ı Şitâ’dan Kar Sesleri’ne Modern Türk Şiirinde Kar”, *Türko-loji Dergisi*, 2013, s. 1-16.
- Cenab Şahabeddin, “Elhân-ı Şitâ”, *Bütün Şiirleri*, Haz.: Mehmet Kaplan vd., Dergâh Yay., İstanbul 2018.
- Ercilasun, Bilge, “Meşrutiyet ve Edebiyat”, *Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi*, S 17, Ankara 2010, s. 57-81.
- Filizok, Rıza, *Ali Canip Yöntem’in Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir Araştırma*, MEB Yay., İzmir 2001.
- Gökçek, Fazıl, *Bir Tartışmanın Hikâyesi: Dekadanlar*, Dergâh Yay., İstanbul 2018.
- İpekten, Haluk, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergâh Yay., İstanbul 2013.
- Kaplan, Mehmet, “Elhân-ı Şitâ”, *Şiir Tahlilleri I*, Dergâh Yay., İstanbul 2016, s. 103-110.



- 
- \_\_\_\_\_, “Cenab Şahabeddin’in Şiirlerinde Pitoresk”, *Türk Edebiyatı Araştırmaları I*, Dergâh Yay., İstanbul 2017, s. 385-400.
- Koçakoğlu, Bedia, “Ömer Seyfettin’in Şiirlerine Genel Bir Bakış”, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S 19, Konya 2008, s. 57-82.
- Okay, Orhan, *Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı*, Dergâh Yay., İstanbul 2016.
- Ömer Seyfeddin. (2018). “İstanbul Türkçesi Hangisidir II”, *Ömer Seyfettin’in Bütün Nesirleri*, Haz.: N. Hikmet Polat, TDK Yay., Ankara 2018, s. 390-392.
- \_\_\_\_\_, “Millî Şiirler”, *Ömer Seyfettin’in Bütün Nesirleri*, Haz.: N. Hikmet Polat, TDK Yay., Ankara 2018, s. 308-312.
- \_\_\_\_\_, “Türk Sözü”, *Ömer Seyfettin’in Bütün Nesirleri*, Haz.: N. Hikmet Polat, TDK Yay., Ankara 2018, s. 331-333.
- \_\_\_\_\_, “Güzel Türkçe”, *Ömer Seyfettin’in Bütün Nesirleri*, Haz.: N. Hikmet Polat, TDK Yay., Ankara 2018, s. 353-354.
- \_\_\_\_\_, “Kış Hisleri”, *Ömer Seyfeddin’in Şiirleri*, Haz.: F. Abdullah Tansel, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1972, s. 28-29.
- Parlatır, İsmail - Nurullah Çetin, *Genç Kalemler Dergisi*, TDK Yay., Ankara 2014.
- Polat, Nâzım Hikmet, “Yeni Lisan’da Edebiyat-ı Cedide Eleştirisi”, *Türk Dili*, S 823, Ankara 2020a, s. 4-16.
- \_\_\_\_\_, “Kısacık Ömürlü Büyük Adam: Ömer Seyfettin (1884-1920)”, *Türk Dili*, S 819, Ankara 2020b, s. 4-12.
- Sazyek, Hakan, “Türk Edebiyatının İlk Avangart Hareketi: Yeni Lisan”, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S 24, Kocaeli 2012, s. 113-136.
- Yaprak, Tahsin, “Ali Canip Yöntem”, *Millî Edebiyat (Şiir&Roman)*, Asos Yayınları, Ankara 2019, s. 79-102.